

SOSIALISERING AV VALPER

Veien til en trygg og sosial hund

Dagens samfunn stiller nærmest urealistiske krav til hundene våre. Hunder skal ikke lage lyd, de skal ofte ikke sette spor etter seg eller syntes, og de skal absolutt ikke vise aggresjon i noen form. Hvor vanskelig det er å leve opp til det er vanskelig å tenke seg, særlig når mange mennesker oppfatter hunders lek, hilsing og positive tilnærminger til mennesker som aggresjon. Dette legger et stort ansvar på oss som har hunder, enten vi er oppdrettere eller vanlige hundeeiere. Hundene våre skal fungere i et samfunn der de av mange ikke er ønsket, de skal være veloppdragne, lydløse og sosiale.

Sosialiseringsfasen

Dette er kanskje den viktigste tiden i hundens liv - perioden begynner mens valpen ennå er hos oppdretteren, og fortsetter frem til valpen er 3-4 måneders (individuelle forskjeller.) I denne perioden har valpen størst forutsetninger for å lære å omgås andre (hunder og mennesker) og tilpasse seg forskjellige miljøer. Denne fasen varer fra valpen er 2 uker til den er 14 uker. Det finnes raseforskjeller, individuelle forskjeller og forskjeller i definisjon av begreper.

I denne perioden skal valpen lære:

Å være hund sammen med andre hunder.

Å venne seg til å være del av en menneskefamilie og kunne omgås dem på en positiv måte.

Å kunne omgås fremmede mennesker.

Å kunne ferdes på forskjellige steder og i forskjellige miljøer.

Dette er en stor oppgave og det man gjør i denne første tiden har man lønn for resten av hundens liv - eller for å snu det på hodet, det man ikke gjør i denne tiden vil man slite med resten av hundens liv.

De første ukene hos oppdretteren

Mange av disse viktige ukene i hundens liv tilbringer den hos oppdretteren sin. De fleste valper er hos oppdretteren til de er omtrent åtte uker, og da er stor deler av sosialiseringsfasen gjennomgått.

De første tre ukene

Det ideelle er at mor og valper har ro de første tre ukene - det er en tid som valpene skal spise og sove og stelles av moren sin. Oppdretteren og familien bør i denne perioden håndtere valpene en del så de venner seg til lukten av

mennesker. Når valpene er tre uker skjer et vendepunkt i livet deres, de har lært å gå, de kan se, spise selv og skal gå ut og oppdage verden.

Andre hunder

Fra tre ukers alder og frem til levering skal valpene ideelt sett ha truffet forskjellige hunder, og gjerne ha flere hunder i familien som kan delta i lek og oppdragelse. Det er ikke strengt tatt nødvendig at valpene har kontakt med så mange andre hunder før de er åtte uker, den biten kan du ta når du har fått valpen. Siden hundene er hunder, lærer de seg ganske lett å omgås andre hunder, mens å omgås mennesker krever mer innsatts fra oppdretters side, og her er det viktig at ting blir gjort og tatt på alvor.

Forskjellige mennesker

Valpen må fra tre ukers alder ha mye kontakt med mennesker. Det må være mennesker i forskjellige alder og av forskjellige kjønn og både barn og voksne. Valpene må lære seg at menneskene er en del av deres verden, og at de kommer i mange utgaver. En valp som har vokst opp hos en enslig dame og har sett lite til andre mennesker vil kunne oppleve både menn og barn som «skumle» vesener! Valpene skal også ha individuell menneskekontakt daglig, og gjerne bli tatt bort fra søsken for å være alene sammen med menneskene.

Miljøtrening

Når valpen er større, skal de også oppleve forskjellige miljøer. De skal ut og se på verden, høre lyder og de skal være med i bil. Veldig ofte skjer denne sosialiseringstreningen uten at man tenker så mye over det. I barnefamilier kommer det ofte mange barn og voksne på besøk som vil se på de søte valpene, og hvis valpekjøperne bor i nærheten kommer de ofte for å hilse på, og de får være ute når været tillater det. Mange oppdrettere har spesielle «program» som valpene gjennomgår, og har bevisst plan uke for uke for hvordan valpene skal sosialiseres best mulig. Det er både rasemessig og individuelle forskjeller på hvor lett det er å venne valpene til å omgås mennesker!

Hvordan skal du lære hunden å være hund sammen med andre hunder?

Valpen skal hos oppdretter lært en del viktige elementer i hundens språk som korrekt hilsing, gi og ta imot vikesignaler for å stoppe trussel, invitere eller ta imot invitasjon til lek. Dette er signaler den har lært i omgang med mor, søsken og andre hunder i familien. Når du får valpen i hus må du fra første stund la den treffe andre hunder - mange tror at valpen skal holdes isolert fra andre hunder til den har fått alle sine vaksiner - gjør man det har

man gått glipp av den viktigste tiden i sosialiseringen i forhold til andre hunder.

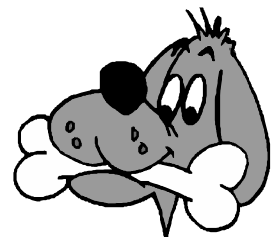
Lek

De hundene din valp skal være sammen med skal være jevngamle valper eller voksne hunder med korrekt språk og fornuftig adferd. Eldre valper har ikke noe naturlig adferdsprogram for omgang med yngre valper og kan derfor være altfor voldsomme! Hundenes størrelse betyr ikke så mye - de tilpasser seg fort hverandre ved å fortelle hverandre hvor grensene går. La hundene møtes på et sted er lite trafikk, der de kan løpe, leke og kommunisere, alle hundene skal være løse, og det er også en fordel å ta av halsbåndene slik at ingen henger seg fast og blir skremt. Bland deg minst mulig inn i hundenes lek - stå heller å se på og prøv å lære av deres interaksjon!!

Voldsom lek: hvis leken er veldig vill over tid, er det best å stoppe den og gå hver til sitt.

Ro

Lær valpen din også å være i ro når de andre leker. Sett deg ned sammen med valpen din i koppel, og med litt avstand til de andre hundene som leker, stryk den forsiktig på brystet og hjelp den til å være rolig. Dette er viktig fordi en hund som alltid slippes løs for å leke med andre hunder, vil bygge opp ganske mye forventninger og stress ved synet av andre hunder. Dette kan utvikle seg til å bli et stort problem!

Ubehagelige opplevelser

Hunder som har hatt sterke negative opplevelser som valper, som har blitt tatt av andre hunder, og der valpens naturlige underkastelsessignaler ikke er blitt respektert, kan bli utagerende mot andre hunder som voksen når de har blitt fysisk og psykisk sterkere - det blir på en måte som om " jeg tar ham før han tar meg/angrep er det beste forsvar".

Mange eiere til hunder som har fått «bank» på denne måten blir så skremt at de ikke lar hunden hilse på andre hunder mer - det blir da den siste erfaringen denne hunden har med andre hunder. Det sier seg selv at det ikke er noe lur løsning. En hunde som har opplevd dette må derfor ha mange positive erfaringer for å veie opp for denne ene negative. Den valpen som har hatt mye positiv omgang med andre hunder vil være mye mindre utsatt for å bli varig negativt påvirket av en enkelt ubehagelig opplevelser.

Hilsning og passering i bånd

Din hund må lære å hilse på andre hunder, men må også lære at den ikke skal hilse på alle dere møter - det er det du som skal styre.

Gå forbi: Når du møter en annen hund som du ikke vil at din hund skal hilse på, skal du passere den andre hunden på god avstand slik at det ikke finnes noen mulighet for å komme nær den. Snakk masse med din hund slik at den ser på deg, hvis den holder blikket på deg roser du MASSE og passerer den andre hunden raskt og målbevisst - når den andre hunden er passert med noen meter kan du geme stoppe og leke litt med din valp!

Hilsetrening: I nesten alle situasjoner er det best at hunder ikke hilser på hverandre når de er i bånd. Hvis din hund skal hilse på andre hunder mens de er i bånd, skal både du og den andre hundeeieren stå langt fra hundene, kobbet skal være slakt, og hundene skal få ro. La dem hilse litt, og gå videre mens du lokker din hund med deg ved for eksempel å holde en fristende godbit foran nesen på den - ikke dra i båndet !!!!

Husk at det er du som bestemmer hvilke hunder din valp kan hilse på, og hvilke du vil passere, si dette klart og tydelig til den andre hundens eier hvis de prøver å følge etter deg når du viker unna! Hunder skal IKKE hilse på alle hunder de møter! Både hilsning og passering bør trenes i kontrollerte former og ganske ofte den første tiden.

Forstå viktige signaler fra din hund

Vikesignaler:

Når din valp skal hilse på voksne hunder, er det naturlig for den å gjøre seg liten, krype sammen og bøye hodet enten nedover eller til siden - dette betyr ikke at den er redd, men den viker for den voksne hunden for signaliser at den ikke er noen trussel. Den voksne hunden skal respektere dette ved å være mild og forsiktig.

Unngåelse:

Når hunden går unna, er det fordi den ikke ønsker å hilse - dette skal respekteres, og hunden skal få i fred, press aldri to hunder til å hilse eller leke - det er ikke alle hunder som liker hverandre eller passer sammen.

Underkastelse:

Hvis din hund får en refs fra en annen hund, og den legger seg på ryggen eller vrir hodet så langt unna som mulig og passiv, skal trusselen opphøre, og likedan skal din valp vise slike signaler hvis en annen hund truer - gjør den ikke det, vil det lett oppstå konflikter.

Hva gjør vi når vi støter på vanskeligheter?

Søk gjerne råd hos en erfarne hunde folk straks du merker at ikke er som det skal! Noen hunder er redd fremmede hunder - disse hundene krever mye mer kontakt med andre hunder for å kunne fungere som voksne. Husk at en voksen hund som er redd andre hunder lett tyr til aggressiv adferd for å skremme bort det en oppfatter som skummelt - og nettopp derfor er det svært viktig å lære den redde valpen at hunder ikke er farlige!!

Begynn gjerne med å oppsøke steder der det er andre hunder, og sett deg på god avstand med valpen og se på at de andre leker. La den redde valpen møte fremmede hunder en og en, og bare hunder som er signalsterke! Press aldri valpen til å omgås den andre hunden, la den finne ut av ting selv i ro og mak. En svært viktig lærdom for den redde valpen er å overvinne sin redsel!! Noen ganger blir valper skremt av andre hunder.

Da er det svært viktig at den straks rar mange positive opplevelser med andre hunder - av samme grunner som over. Noen valper har ikke lært de signalene de skal for å kunne omgås andre hunder, eksempel er: valper som stormer rett bort til andre hunder oppfattes som svært uhøflige, valper som truer voksne hunder straks de møtes oppfattes likedan. Da er det viktig å finne voksne hunder som

har erfaring med valpeoppdragelse, og la din valp være mye sammen med den/dem. For i det hele tatt å kunne omgås andre hunder må de kunne kommunisere. Hvordan skal vi lære valpen å venne seg til å være del av en menneskefamilie og kunne omgås dem på en positiv måte?

Språk og adferd

Først og fremst er det viktig for oss mennesker å forstå at hunden er en hund, og lære oss en del viktige elementer i hundens språk og adferd. Gjør vi det kan vi vise valpen den respekt den fortjener, og forstå hva den prøver å signalisere til oss. Her er noe viktige signaler som ofte blir misforstått:

Knurring: Er ofte et tegn på usikkerhet, det er et varselsignal fra hunden om at den er redd, usikker, føler seg truet eller lignende, og hvis det den

oppfatter som truende ikke opphører, kan det hende at den vil bite. Knurring må aldri straffes - da kan du risikere at hunden ikke knurrer neste gang, men går rett i angrep, den har jo lært at det er forbudt å advare deg! Prøv heller å forstå hva hunden oppfatter som truende, og gjør hunden trygg!!

Gjesping, se bort, snuse i bakken: alle disse signalene er fra hundens side forsøk på å dempe deg eller andre hunder/mennesker i sine omgivelser, det er ikke tegn på at hunden kjeder seg, er obsternasig eller trassig! Det er faktisk viktigere enn mange tror å lære seg dette, det har nemlig vist seg at valper som blir tatt hardt av sine eiere, der eieren har oversett hundens underkasteises signaler og fortsetter å true (noe som lett skjer ved det som av mange oppfattes som vanlig oppdragelse av valpen) kan bli utagerende mot andre HUNDER som voksne - og dette er et av de vanligste problemet, og dette kan gi alvorlige problemer.

Dagliglivet

Søvn:

Hunden skal ha en egen soveplass, der den skal få være i ro når den trenger å sove. Valpen har nettopp forlatt foreldre og søsken, og trenger sin nye flokk i nærheten for å føle seg trygg.

Mat:

Hunden skal få lov til å ha ro rundt matskålen, ikke forstyrre den mens den spiser!

Leker:

Dersom det er små barn i huset, slik at det er leker over alt, er det lurt å skaffe hunden egne leker, og bytt med dem hvis den tar barnas leker. Du styrer! Du skal sette i gang aktivitet, og avslutte den, det er en god og positiv måte å lære hunden til at det er du som bestemmer over den.

Bitehemninger:

Dette er et svært viktig tema - hunder har en innebygget mulighet til å lære at den ikke skal bite hardt individer av egen art, og den regner oss mennesker med i sin art. Valpen lærer dette av kullsøsken som skriker høyt og tydelig når de blir bitt for hardt - dette bør vi fortsette med å trene på ved å la valpen småbite på fingrene, og si klart og tydelig au når den biter for hardt! En hund med gode bitehemninger er en trygg hund å ha i huset.

Håndtering

Det er viktig at hunden er vant til å bli tatt på, stå stille og bli undersøkt og

at man kan klippe klør og børste den. Dette må trenes mens valpen er liten, og ofte! Mange valper vil oppfatte dette som noe skummelt hvis de ikke vennet til det, derfor er det viktig å trene på dette litt hver dag, og gå sakte frem, vær mild og forsiktig og gi valpen masse ros mens man holder på. Hvis hunden knurrer eller biter - ikke straff den for det, da gjør du situasjonen mye verre! Prøv å ikke gå så fort frem at du skremmer hunden, for hvis den lykkes med å skremme deg vekk med knurring, biting eller glefsing, har den lært hva den skal gjøre for å få fred. Får du problemer med dette, så søk hjelp mens valpen ennå er liten, når den blir eldre blir dette problemet større!

Hva skal vi gjøre for å lære valpen kunne omgås fremmede mennesker?

Først og fremst må vi oppsøke steder der det er mennesker i forskjellige aldre og forskjellige kjønn. Her gjelder de samme grunnprinsippene som for sosialisering i forhold til hunder, og hilsing/passering av andre hunder (se over). Begynne forsiktig, tren ofte, ikke press hunden til å hilse hvis den er redd, ikke la hunden hilse på alle mennesker dere møter. Også her gjelder det at den redde hunden trenger mye mer trening enn den som ikke er redd, og har du en valp som er redd fremmede, er dette den viktigste treningen i valpens liv. Det er veldig store forskjeller mellom de forskjellige rasene hvor mye trening de trenger for å være trygg på fremmede mennesker!

Hvordan lærere vi valpen å kunne ferdes på forskjellige steder og i forskjellige miljøer?

Det gjør vi ved å oppsøke forskjellige miljøer som vi vet at valpen kommer til å ferdes i senere i livet. Skal valpen reise mye med buss, begynner vi med det ganske raskt, det samme gjelder tog. Hunden bør være med på biltur, korte og lange. Gåturen i gater med mye mennesker og langs veier med mye biltrafikk er god trening. Igjen gjelder det at den redde valpen trenger mer trening - og mer gradvis trening, det å overvinne redsel og lære at ting ikke er så farlig er en nyttig erfaring for valpen!! Til slutt vil jeg si at forebygging er den beste medisin. Ved å investere tid og arbeid i valpens første uker hos deg, har du lagt grunnlaget for et positivt hundehold.

LYKKE TIL!